

Vaasan hallinto-oikeus

Diaarinumero 00076/20/5103

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös ympäristönsuojelulain mukaisessa valitusasiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

16.11.2021

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **23.11.2021 (7 pv)**.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 16.11.2021 nro 21/0141/3, valitus ympäristölupa-asiassa, energiantuotantolaitosten ympäristöluvan muuttaminen ja biokattilan ympäristölupa, Kärkölä.

Luvan hakija

Koskipower Oy

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä **16.11.–23.12.2021** Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa:

<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Muutoksenhakuohjeet ja valitusaika

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. **Valitusaika päättyy 23.12.2021.**

Antopäivä

Päätösnumero

16.11.2021

21/0141/3

Diaarinumero

00076/20/5103

Asia Valitus ympäristölupa-asiassa

Muutoksenhakija ja luvan hakija

Koskipower Oy

Päätös, johon on haettu muutosta

Etelä-Suomen aluehallintovirasto 11.12.2019 nro:t 483/2019 ja 484/2019

Aluehallintovirasto on muuttanut Koskipower Oy:n hakemuksesta olemassa olevien energiantuotantolaitosten toimintaa koskevaa ympäristölupaa ja myöntänyt ympäristöluvan uuden polttoaineteholtaan 9 MW:n kiinteää polttoainetta käyttävän energiantuotantoyksikön (K15) toiminnalle.

Aluehallintovirasto on myöntänyt luvan saajalle oikeuden aloittaa uuden biokattilan (K15) toiminnan lupapäätöksen mukaisia lupamääräyksiä noudattaen muutoksenhausta huolimatta 5.000 euron suuruista vakuutta vastaan.

Toimintaa on harjoitettava hakemuksessa esitetyllä tavalla päätöksessä esitettyjen lupamääräysten mukaisesti.

Päätös sisältää lupamääräykset 1–44, joista lupamääräykset 12, sellaisena kuin se on kuulunut päätöksen antohetkellä, 15 ja 20 kuuluvat seuraavasti:

12. Olemassa olevien varalla olevien raskasta polttoöljyä polttavien energiantuotantoyksiköiden (K8, K10, K11 ja K12) ulkoilmaan johdettavan savukaasun hiukkaspitoisuus saa olla enintään 200 mg/m³n, typenoksidipitoisuus enintään 900 mg NO₂/m³n ja rikkidioksidipitoisuus enintään 850 SO₂/m³n kuivassa savukaasussa muunnettuna 3 %:n happipitoisuuteen. Raja-arvot ovat voimassa kattiloiden K8 ja K11 osalta 1.1.2030 saakka ja kattiloiden K10 ja K12 osalta 1.1.2025 saakka. Vara- ja huippukuormakattiloina olevien raskasöljykattiloiden (K8, K10, K11 ja K12) käyntiaika saa olla enintään 500 h/a viiden vuoden

liukuvana keskiarvona.

Uuden varalla olevan raskasta polttoöljyä polttavan energiantuotantoyksikön (K3) ulkoilmaan johdettavan savukaasun hiukkaspitoisuus saa olla enintään 140 mg/m³n, typenoksidipitoisuus enintään 900 mg NO₂/m³n ja rikkidioksidipitoisuus enintään 350 SO₂/m³n kuivassa savukaasussa muunnettuna 3 %:n happipitoisuuteen. Vara- ja huippukuormakattilana olevan raskasöljykattilan (Vapor/K3) käyntiaika saa olla enintään 500 h/a viiden vuoden liukuvana keskiarvona.

15. Kiinteiden polttoaineiden varastointi, käsittely ja siirrot on järjestettävä siten, että toiminta ei aiheuta pöly-, haju- tai roskaantumishaittaa eikä palovaa-
raa.

Ulkovarastokenttien on oltava tiivispohjaisia ja niiden hulevesijärjestelmä on varustettava kiintoaineen erotuksella.

20. Laitosalueiden sade- ja hulevedet on kerättävä hallitusti, tarvittaessa esikäsiteltävä ja johdettava niin, ettei niistä aiheudu pinta- tai pohjavesien pilaantumisvaaraa. Kiinteän polttoaineen varasto- ja haketusalueen hulevedet on johdettava kiintoaineen erotuksen kautta. Viemärit on varustettava sulkuventtiileillä tai muilla vastaavilla rakenteilla, joiden avulla viemärit voidaan onnettomuustapauksissa sulkea. Mahdollisten tulipalon sammutusvesien keräily ja käsittely on suunniteltava ja toteutettava siten, etteivät sammutusvesien sisältämät kemikaalit pääse maaperään tai vesiin.

Mahdolliset öljyä sisältävät vedet on johdettava öljynerotuksen kautta. Öljynerottimen on oltava standardin SFS-EN-858-1 luokan II mukainen, jos erottimen jälkeiset vedet johdetaan jätevesiviemäriin. Öljynerottimen on oltava standardin SFS-EN-858-1 luokan I mukainen, jos erottimen jälkeiset vedet johdetaan sadevesiviemäriin tai ojaan. Viemärissä erottimen jälkeen on oltava mahdollisuus ottaa erottimesta poistuvasta vedestä näytteitä sekä mahdollisuus sulkea viemäri. Öljynerottimet on varustettava hälyttävillä öljynilmaisimilla. Öljynerotin on pidettävä toimintakuntoisena. Erotin on tyhjennettävä ja sen hälytysjärjestelmän toimivuus on tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Tarkastuksista ja tyhjennyksistä on tehtävä merkintä jäljempänä lupamääräyksessä 41 tarkoitettuun kirjanpitoon.

Hulevesien hallinta ja käsittely sekä sammutusvesien keräily ja käsittely voidaan soveltuvien osin suunnitella ja toteuttaa yhteistyössä Koskisen Oy:n kanssa. Yksin tai yhteistyössä Koskisen Oy:n kanssa on lisäksi ylläpidettävä ajantasaista karttaa laitosalueiden viemäröinneistä, öljynerotuskaivoista, kemikaali-, öljy- ja polttoainesäiliöiden sijainneista.

Aluehallintovirasto on perustellut päätöstään muun ohella seuraavasti:

Ratkaisun perustelut

Asiassa on kyse Koskipower Oy:n uutta toimintaa koskevasta ympäristönsuojelulain 27 §:n mukaisesta hakemuksesta ja olemassa olevaa toimintaa koskevan toistaiseksi voimassa olevan ympäristöluvan muuttamisesta ympäristönsuojelulain 89 §:n mukaisessa toiminnanharjoittajan hakemuksessa esitetysti.

Aluehallintovirasto on käsitellyt hakemukset ja ratkaissut molemmat hakemukset valituksenalaisella päätöksellä samanaikaisesti.

Koskipower Oy:n energiantuotantolaitoksilla ja Koskisen Oy:n tehtailla on ympäristönsuojelulain 41 §:ssä tarkoitettu toiminnallinen yhteys. Koskipower Oy:n energiantuotantolaitosten ja Koskisen Oy:n Järvelän laitospäätöksensä koskevat ympäristölupa-asiat on aluehallintovirastossa käsitelty ja ratkaistu samanaikaisesti.

Aluehallintovirasto on myöntänyt ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristöluvan Koskipower Oy:n uudelle polttoaineteholtaan 9 MW:n kiinteän polttoaineen energiantuotantoyksikölle (Biokattila, K15) ja muuttanut olemassa olevien energiantuotantoyksiköiden (K3, K8, K10, K11, K12, K13 ja K4) toimintaa koskevaa ympäristölupaa. Ympäristölupaan on tehty tarvittavat muutokset ja päivitykset sekä lisätty lupaan toiminnassa tapahtuneiden muutosten ja lainsäädäntömuutosten edellyttämät määräykset.

Aluehallintovirasto on ratkaisussaan ottanut huomioon ympäristönsuojelulain ja jätelain tavoitteet ja yleiset periaatteet sekä näiden lakien ja niiden nojalla annettujen asetusten vaatimukset. Harkintaan ovat vaikuttaneet myös lupakäsittelyn aikana saadut lausunnot. Lähtökohtana ratkaisussa on ollut lupahakemus ja hakijan esittämät toimenpiteet haittojen vähentämiseksi. Ratkaisussa on keskeisiltä osin noudatettu keskisuurten energiantuotantoyksiköiden ja -laitosten ympäristönsuojeluvaatimuksista annettua valtioneuvoston asetusta (1065/2017, PIPO-asetus).

Lupamääräysten yleiset perustelut

Lupamääräyksiä annettaessa on otettu huomioon laitoksen sijainti, sen yhteys muihin toimintoihin, toiminnasta aiheutuva haitta, toiminnasta aiheutuvan pilaantumisen todennäköisyys, onnettomuusriski, lähialueen asutuksen ja taajama-alueiden läheisyys sekä ympäristönsuojelulain vaatimus käyttää toiminnassa parasta käyttökelpoista tekniikkaa.

Päätöksessä on annettu ympäristönsuojelulain 52 §:n mukaiset tarpeelliset määräykset päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista, maaperän ja pohjavesien pilaantumisen ehkäisemisestä ---. Määräysten tarpeellisuutta arvioitaessa on huomioitu erityisesti keskisuurten energiantuotantoyksiköiden ja -laitosten ympäristönsuojeluvaatimuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (1065/2017) toiminnalle asettamat ympäristönsuojeluvaatimukset.

Toiminta käsittää Koskipower Oy:n Tehdastien ja Mäntsäläntien energiantuotantolaitosten olemassa olevat energiantuotantoyksiköt ja uuden polttoaineteholtaan 9 MW:n kiinteän polttoaineen energiantuotantoyksikön (Biokattila, K15) polttoaineen käsittely- ja varastointitoimintoineen. Laitokset kuuluvat keskisuurten energiantuotantoyksiköiden ja -laitosten ympäristönsuojeluvaatimuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (1065/2017) soveltamisalan piiriin.

Lupamääräysten yksilöidyt perustelut

Lupamääräykset 9–14 energiantuotantoyksiköiden ilmapäästöjen raja-arvoista

on annettu perustuen PIPO-asetuksen 5 §:n, 6 §:n ja liitteiden 1 A ja 1 B vaatimuksiin. Aluehallintovirasto on pitänyt asetuksen vaatimuksia riittävinä.

Ilmapäästöjen raja-arvot määräytyvät seuraavien energiantuotantoyksiköitä koskevien tietojen perusteella: KoskiPower-kattila (K14) on puun ja muun kiinteän polttoaineen (käynnistys- ja tukipolttoaineena raskas polttoöljy) peruskuormakattila (8 000 h/a), jonka polttoaineteho on 28 MW ja käyttöönotto-vuosi 2005. Sermet-kattila (K13) on puun ja muun kiinteän polttoaineen peruskuormakattila (8 000 h/a), jonka polttoaineteho on 15 MW ja käyttöönotto-vuosi 2002. Uusi Biokattila (K15) on puun ja muun kiinteän polttoaineen (käynnistys- ja tukipolttoaineena raskas polttoöljy) peruskuormakattila (8 000 h/a), jonka polttoaineteho on 9 MW. Olemassa olevien varakattiloiden polttoaineena on raskas polttoöljy, ja niiden polttoainetehot ovat K8 3,7 MW, K10 6,0 MW, K11 2,0 MW ja K12 10,7 MW. Lupakäsittelyn aikana hakija on ilmoittanut korvaavansa vuoden 2020 aikana varakattilan K3 (Tampella 2) vastaavalla polttoaineteholtaan 10,5 MW raskasöljykattilalla (Vapor). Kattila on katsottu uudeksi energiantuotantoyksiköksi. Hakija on ilmoittanut, että varakattiloiden käyntiajat ovat enintään 500 h/a viiden vuoden liukuvina keskiarvoina.

Toimintaa koskevassa lainvoimaisessa ympäristöluvassa on raskasöljykattiloiden hiukkaspäästökseen määrätty enintään 110 mg/m³n kuivassa savukaasussa muunnettuna 3 %:n happipitoisuuteen. Asetusta tiukempien raja-arvojen asettamiselle ei tässä tapauksessa ole ollut ympäristönsuojelulain 70 §:n mukaisia perusteita. Raskasöljykattiloiden raja-arvo on voitu hakijan esityksen mukaisesti muuttaa.

PIPO-asetuksen 2 §:ssä tarkoitettut pienet olemassa olevat energiantuotantoyksiköt sekä olemassa olevat polttoaineteholtaan 5 megawatin energiantuotantoyksiköt (kattilat K8, K10, K11 ja K12) noudattavat asetuksen liitteen 1B päästöraja-arvoja 1 päivään tammikuuta 2030 saakka. Sen jälkeen (1.1.2025 tai 1.1.2030 alkaen) kaikki olemassa olevat yksiköt siirtyvät noudattamaan liitteen 1A mukaisia päästöraja-arvoja. Liitteen 1B raja-arvot jäävät kuitenkin liitteessä 1A säädetyin osin edelleen noudatettaviksi. Käyttöön otettavan uuden energiantuotantoyksikön (K3) on noudatettava asetuksen liitteen 1A mukaisia päästöraja-arvoja heti.

Lupamääräys 15. PIPO-asetuksen 12 §:n mukaan kiinteiden polttoaineiden varastointi, käsittely ja siirrot on järjestettävä siten, että toiminta ei aiheuta pöly-, haju- tai roskaantumishaittaa eikä palovaaraa. Hienojakoisten polttoaineiden vastaanottoasemien tulee sijaita suljetussa hallissa tai muussa vastaavassa tilassa pöly- ja muiden ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi. PIPO-asetuksen 11 §:n mukaan polttoaineiden ulkovarastokenttien on oltava tiivispohjaisia ja niiden hulevesijärjestelmä on varustettava kiintoaineen erotuksella. Aluehallintovirasto on katsonut, että polttoaineiden varastointi, käsittely ja siirrot liittyvät olennaisesti energiantuotantolaitosten toimintaan. Koskipower Oy voi toteuttaa haittojen ehkäisemiseksi tarvittavat toimenpiteet itsenäisesti tai soveltuvin osin yhteistyössä Koskisen Oy:n ja Koskitukki Oy:n kanssa.

PIPO-asetuksen liitteen 3 kohdan 4.1 mukaan tarkkailusuunnitelmassa on esitettävä miten polttoaineen käsittelystä ja varastoinnista aiheutuvia vaikutuksia (muun muassa pölyhaittoja) ympäristöön seurataan ja ennaltaehkäistään.

Lupamääräykset 18–20. ---

Polttoaineiden ulkovarastokentät liittyvät olennaisesti Koskipower Oy:n energiantuotantolaitosten toimintaan. PIPO-asetuksen 11 §:n mukaan polttoaineiden ulkovarastokenttien on oltava tiivispohjaisia ja niiden hulevesijärjestelmä on varustettava kiintoaineen erotuksella. Määräyksen edellyttämät toimenpiteet voidaan toteuttaa itsenäisesti tai soveltuvin osin yhteistyössä Koskisen Oy:n kanssa.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Koskipower Oy (jäljempänä myös yhtiö) on valituksessaan vaatinut valituksenalaisen päätöksen lupamääräyksen 12 toista kappaletta muutettavaksi siten, että vara- ja huippukuormakattilan K3 enimmäiskäyntiaikarajoitusta koskeva viimeinen lause muutetaan kuulumaan siten, että päästöraja-arvoja ei sovelleta, mikäli energiantuotantoyksikön K3 käyntiaika on enintään 500 tuntia vuodessa viiden vuoden liukuvana keskiarvona. Lupamääräystä 15 on muutettava siten, että siitä poistetaan polttoaineen ulkovarastokenttien tiivispohjaisuutta ja hulevesien käsittelyä koskeva toinen kappale. Lupamääräyksen 20 ensimmäisestä kappaleesta on poistettava lause, jonka mukaan kiinteän polttoaineen varasto- ja haketusalueen hulevedet on johdettava kiintoaineen erotuksen kautta.

Yhtiö on perustellut vaatimuksiaan muun ohella seuraavasti:

Lupamääräyksessä 12 on annettu päästöraja-arvot varakattilana toimivalle energiantuotantoyksikölle K3. Lisäksi on määrätty, että kattilan käyntiaika saa olla enintään 500 tuntia vuodessa viiden vuoden liukuvana keskiarvona. PIPO-asetuksen mukaan päästöraja-arvoja ei sovelleta energiantuotantoyksiköihin, joiden toiminta-aika on enintään 500 käyttötuntia vuodessa viiden vuoden liukuvana keskiarvona. Annettu lupamääräys 12 on PIPO-asetuksen vaatimuksia tiukempi. Enintään 500 käyttötunnin rajoitusta ei ole perusteltu.

Lupamääräyksiä 15 ja 20 koskevien vaatimusten osalta yhtiö on todennut, että se ostaa polttoaineen Koskisen Oy:ltä, joka vastaa polttoaineen varastoinnista ja käsittelystä. Yhtiöllä ei ole omaa polttoaineen varastointia tai käsittelyä, vaan ainoastaan katetut polttoaineen vastaanottorakennukset sekä Tehdastien että Mäntsäläntien alueilla, joihin polttoaine toimitetaan. Polttoaineiden varastointiin ja käsittelyyn varatut alueet kuuluvat Koskisen Oy:n omistukseen, eikä yhtiö voi vaikuttaa kyseisten alueiden toimintaan. Polttoaine olisi mahdollista ostaa myös joltakin muulta toimittajalta. Myös näissä tapauksissa toimittaja vastaa omista toiminnoistaan ja niiden mahdollisista ympäristövaikutuksista.

Asian käsittely hallinto-oikeudessa

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä (Kärkölan kunnan terveydensuojeluviranomaisena) on antanut valituksen johdosta vastineen, jossa on todettu muun ohella, että lupamääräyksen 12 muuttamista koskevan vaatimuksen johdosta ei ole tarpeen antaa vastinetta. Lupamääräysten 15 ja 20 muuttamiselle ei ole perusteita. Olennaista on, että kaikki tarvittavat rakenteelliset ja toiminnalliset toimenpiteet hulevesien käsittelyn osalta toteutetaan, jotta toiminnasta ei aiheudu maaperän tai pohjaveden pilaantumisriskiä siltäkään osin.

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue (jäljempänä myös ELY-keskus) on valituksen johdosta antamassaan vastineessa todennut muun ohella seuraavaa:

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on 19.2.2020 antanut päätöksen nro 59/2020 Tehdastien ja Mäntsäläntien energiantuotantolaitosten ympäristöluvan muuttamisesta. Päätöksellä on muutettu nyt valituksenalaista päätöksen lupamääräystä 12 asiavirheen korjaamiseksi. ELY-keskuksen tiedon mukaan yhtiö on valittanut myös tästä päätöksestä Vaasan hallinto-oikeuteen.

ELY-keskuksen tulkinnan mukaan PIPO-asetuksen 5 §:n mukaisesti siirtymäkauden jälkeiset päästöraja-arvot määräytyvät olemassa oleville energiantuotantoyksiköille liitteen 1A taulukoiden 1 (vähintään 1 MW ja enintään 5 MW) sekä taulukon 2 (yli 5 MW) mukaisesti. Lisäksi kun otetaan huomioon päätöksessä ja valituksessa esitetty varakattiloiden käyttörajoite, alle 500 käyttötuntia viiden vuoden liukuvana keskiarvona, tulee arvioitavaksi alaviite P1. Asetuksen liitteen 1A taulukoiden 1 ja 2 alaviitteen P1 mukaan taulukon päästöraja-arvoja ei sovelleta olemassa oleviin yksiköihin, joiden toiminta-aika on enintään 500 käyttötuntia vuodessa viiden vuoden liukuvana keskiarvona.

ELY-keskus on todennut kiinteän polttoaineen varastoinnista, että varsinainen haketustoiminta ja varastointikentät kuuluvat samalla laitosalueella toimivan Koskisen Oy:n toimintaan ja hallintaan. Koskisen Oy:n Järvelän laitospuutarhan toiminnalla on oma erillinen ympäristölupa (nro 482/2019), jossa on annettu määräyksiä muun muassa Mäntsäläntien alueelle toteutettavalle hulevesien hallinnalle, kiintoaineen erotukselle sekä hulevesien tarkkailulle. Tehdastien haketusalueen hulevedet johdetaan suljettuihin laskeutusaltaisiin. Lisäksi Koskitukki Oy:llä on erillinen ympäristölupa (nro 10/2015/1, annettu 15.1.2015) puhtaan puun ja hakkuutähteiden haketukselle sekä hakkeen varastointiin Koskisen Oy:n Mäntsäläntien alueella. Kiinteän polttoaineen varastoinnissa noudatetaan edellä mainittujen Koskisen Oy:n ja Koskitukki Oy:n ympäristölupia.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on valituksen johdosta antamassaan lausunnossa todennut seuraavaa:

Aluehallintovirasto on valituksenalaisen päätöksen antamisen jälkeen todennut, että päätöksessä on sovellettu PIPO-asetusta vara- ja huippukuormakattiloiden käyttötuntirajoituksen osalta virheellisesti. Aluehallintovirasto on toiminnanharjoittajan 89 §:n 1 momentin mukaisesta hakemuksesta muuttanut valituksenalaista päätöstä lupamääräyksen 12 osalta 19.2.2020 antamallaan päätöksellä nro 59/2020. Mainittu päätös on lausunnon liitteenä.

Päätöksellä nro 59/2020 muutettu/korjattu lupamääräys 12 kuuluu seuraavasti (muutokset kursivilla):

”12. Olemassa olevien varalla olevien raskasta polttoöljyä polttavien energiantuotantoyksiköiden (K8, K10, K11 ja K12) ulkoilmaan johdettavan savukaasun hiukkaspitoisuus saa olla enintään 200 mg/m³n, typenoksidipitoisuus enintään 900 mg NO₂/m³n ja rikkidioksidipitoisuus enintään 850 mg SO₂/m³n kuivassa savukaasussa muunnettuna 3 %:n happipitoisuuteen. Raja-arvot ovat voimassa kattiloiden K8 ja K11 osalta 1.1.2030 saakka ja kattiloiden K10 ja K12 osalta

1.1.2025 saakka. *Kattilan K12 osalta SO₂-raja-arvo on kuitenkin voimassa 1.1.2030 saakka.*

Vara- ja huippukuormakattiloina olevien raskasöljykattiloiden (K8, K10, K11 ja K12) käyntiaika saa olla enintään 500 h/a viiden vuoden liukuvana keskiarvona.

Olemassa olevan (ja käyttöön jäävän) varalla olevan raskasta polttoöljyä polttavan energiantuotantoyksikön K12 ulkoilmaan johdettavan savukaasun hiukkaspitoisuus saa 1.1.2025 alkaen olla enintään 30 mg/m³n ja typenoksidipitoisuus enintään 650 mg NO₂/m³n ja 1.1.2030 alkaen rikkidioksidipitoisuus enintään 350 mg SO₂/m³n kuivassa savukaasussa muunnettuna 3 %:n happipitoisuuteen. Päästöraja-arvoja on noudatettava, mikäli energiantuotantoyksikön käyttötunnit ylittävät 500 h/a viiden vuoden liukuvana keskiarvona.

Uuden varalla olevan raskasta polttoöljyä polttavan energiantuotantoyksikön K3 ulkoilmaan johdettavan savukaasun hiukkaspitoisuus saa olla enintään 20 mg/m³n, typenoksidipitoisuus enintään 300 mg NO₂/m³n ja rikkidioksidipitoisuus enintään 350 mg SO₂/m³n kuivassa savukaasussa muunnettuna 3 %:n happipitoisuuteen. Päästöraja-arvoja on noudatettava, mikäli energiantuotantoyksikön käyttötunnit ylittävät 500 h/a kolmen vuoden liukuvana keskiarvona.”

Aluehallintovirasto on päätöksessään nro 59/2020 perustellut muutettua määrystä 12 seuraavasti:

”Energiantuotantoyksiköiden ilmapäästöjen raja-arvot on annettu PIPO-asetuksen 5 §:n ja liitteiden 1 A ja 1 B vaatimusten mukaisesti.

Varakattiloiden ilmapäästöjen raja-arvot määräytyvät seuraavien energiantuotantoyksiköitä koskevien tietojen perusteella:

- 1) Olemassa olevien varakattiloiden (K8, K10, K11 ja K12) polttoainetehot ovat 3,7 MW, 6,0 MW, 2,0 MW ja 10,7 MW ja polttoaineena on raskas polttoöljy.
- 2) Uuden varakattilan K3 polttoaineteho on 10,5 MW ja polttoaineena raskas polttoöljy.
- 3) Varakattiloiden käyntiajat ovat hakijan ilmoituksen mukaan enintään 500 h/a viiden vuoden liukuvana keskiarvona.
- 4) Varakattilat K8, K10 ja K11 poistuvat hakijan ilmoituksen mukaan käytöstä vuoden 2021 aikana.

PIPO-asetuksen 5 §:n mukaan asetuksen 2 §:ssä tarkoitetut pienet olemassa olevat energiantuotantoyksiköt (K8 ja K11) noudattavat asetuksen liitteen 1B päästöraja-arvoja 1 päivään tammikuuta 2030 saakka. Olemassa olevat polttoaineteholtaan yli 5 megawatin energiantuotantoyksiköt (K10 ja K12) noudattavat asetuksen liitteen 1B päästöraja-arvoja 1 päivään tammikuuta 2025 saakka. Tämän jälkeen (1.1.2025 tai 1.1.2030 alkaen) olemassa olevat energiantuotantoyksiköt siirtyvät noudattamaan liitteen 1A mukaisia päästöraja-arvoja.

Asetuksen liitteen 1A, taulukon 2, mukaisia päästöraja-arvoja ei siirtymäajan jälkeen kuitenkaan alaviitteen P1 mukaan sovelleta yli 5 MW:n olemassa ole-

viin energiantuotantoyksiköihin, joiden toiminta-aika on enintään 500 käyttötuntia vuodessa viiden vuoden liukuvana keskiarvona. Varalla olevan (käyttöön jäävän) energiantuotantoyksikön K12 on noudatettava päästöraja-arvoja 1.1.2025 alkaen, mikäli sen käyntiaika on enemmän kuin 500 tuntia vuodessa viiden vuoden liukuvana keskiarvona. Rikkidioksidin osalta kuitenkin sovelletaan asetuksen liitteen 1A, taulukon 2 ja alaviitteen P3 (*kirjoitusvirheen korjaus: alaviitteen 3*) mukaan päästöraja-arvoa 850 mg SO₂/m³n raskasta polttoöljyä käyttäviin olemassa oleviin energiantuotantoyksiköihin, joiden polttoaineteho on yli 5 MW ja enintään 20 MW ja joiden käyntiaika on enintään 1 500 tuntia vuodessa viiden vuoden liukuvana keskiarvona, 1. päivään tammikuuta 2030 saakka.

Varalla olevan uuden energiantuotantoyksikön (K3) on noudatettava asetuksen liitteen 1A taulukon 4 mukaisia päästöraja-arvoja heti, mikäli sen käyntiaika on alaviitteen P6 mukaan enemmän kuin 500 tuntia vuodessa kolmen vuoden liukuvana keskiarvona.”

Aluehallintoviraston saaman tiedon mukaan yhtiö on hakenut Vaasan hallinto-oikeudelta muutosta myös päätökseen nro 59/2020. Saadun tiedon mukaan valitus koskee varakattilan K12 rikkidioksidin raja-arvon voimassaoloaikaa. Yhtiön näkemyksen mukaan SO₂-raja-arvoa ei siirtymäajan (1.1.2025) jälkeen kattilaan sovellettaisi.

Aluehallintovirasto on todennut päätöstä nro 59/2020 koskevaan valitukseen liittyen, että kattilan K12 1.1.2025 voimaan tulevat raja-arvot määräytyvät PIPO-asetuksen liitteen 1 A osan 1 taulukon 2 perusteella. Kyseisen taulukon alaviitteen P1 mukaan päästöraja-arvoja ei sovelleta olemassa oleviin yksiköihin, joiden toiminta-aika on enintään 500 käyttötuntia vuodessa viiden vuoden liukuvana keskiarvona. Kuitenkin saman taulukon alaviitteen 3 mukaan raskasta polttoöljyä käyttäviin yksiköihin, joiden polttoaineteho on yli 5 MW ja enintään 20 MW ja joiden käyntiaika on enintään 1 500 tuntia vuodessa viiden vuoden liukuvana keskiarvona, sovelletaan SO₂-raja-arvoa 850 mg/m³n 1. päivään tammikuuta 2030 saakka.

PIPO-asetuksessa tai sen perusteluissa ei oteta kantaa taulukon alaviitteiden välisten määrävyyksien suhteeseen. Koska energiantuotantoyksikkö K12 polttaa raskasta polttoöljyä, tehtyä tulkintaa rikkidioksidin raja-arvon voimassaolosta voidaan pitää oikeana.

Lupamääräysten 15 ja 20 muuttamista koskevien vaatimusten osalta aluehallintovirasto on todennut, että polttoaineiden ulkovarastokentät liittyvät olennaisesti Koskipower Oy:n energiantuotantolaitosten toimintaan. PIPO-asetuksen 11 §:n mukaan polttoaineiden ulkovarastokenttien on oltava tiivispohjaisia ja niiden hulevesijärjestelmä on varustettava kiintoaineen erotuksella. PIPO-asetusta on voitu soveltaa soveltamisalansa mukaisesti Koskipower Oy:n energiantuotantolaitosten toimintoihin. Koskisen Oy:n ympäristöluvassa (Etelä-Suomen aluehallintovirasto 11.12.2019 nro 482/2019) hulevesien johtamisesta ei energiantuotannon toimintojen osalta ole lupamääräyksiä annettu. Kiinteistön omistusoikeuden puuttuminen ei ole toiminnanharjoittajalle yksinään riittävä peruste olla noudattamatta asetuksen ja edelleen luvan mukaisia vaatimuksia. Koskipower Oy voi toteuttaa edellytetyt toimenpiteet yksin tai sopimallaan tavalla yhteistyössä Koskisen Oy:n kanssa.

Kärkölen kunnanhallitukselle, kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja Kärkölen Vedelle on varattu tilaisuus vastineiden antamiselle valituksen johdosta. Vastineita ei ole annettu.

Koskipower Oy on antanut vastineiden ja lausunnon johdosta vastaselityksen.

Merkintä

Hallinto-oikeus on tänään antamallaan päätöksellä ratkaissut *Koskipower Oy:n* valituksen Etelä-Suomen aluehallintoviraston 19.2.2020 antamasta päätöksestä nro 59/2020, jolla on muutettu Tehdastien ja Mäntsäläntien energiantuotantolaitosten ympäristöluvan lupamääräystä 12 (diarinumero hallinto-oikeudessa 00427/20/5103).

Hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Lausuminen valituksesta raukeaa lupamääräykseen 12 kohdistuvien vaatimusten osalta.

2. Muilta osin hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

1. Lupamääräykseen 12 kohdistuvat vaatimukset

Aluehallintoviraston 11.12.2019 antamaan päätökseen sisältyvän lupamääräyksen 12 toinen kappale on kuulunut seuraavasti: ”Uuden varalla olevan raskasta polttoöljyä polttavan energiantuotantoyksikön (K3) ulkoilmaan johdettavan savukaasun hiukkaspitoisuus saa olla enintään 140 mg/m³n, typenoksidipitoisuus enintään 900 mg NO₂/m³n ja rikkidioksidipitoisuus enintään 350 SO₂/m³n kuivassa savukaasussa muunnettuna 3 %:n happipitoisuuteen. Vara- ja huippukuormakattilana olevan raskasöljykattilan (Vapor/K3) käyntiaika saa olla enintään 500 h/a viiden vuoden liukuvana keskiarvona.” Yhtiö on 10.1.2020 hallinto-oikeudessa vireille panemassaan valituksessa vaatinut, että kappaleen viimeinen virke poistetaan ja korvataan seuraavalla virkkeellä: ”Päästöraja-arvoja ei sovelleta, mikäli energiantuotantoyksikön (K3) käyttöaika on enintään 500 h/a viiden vuoden liukuvana keskiarvona.”

Yhtiön aluehallintovirastossa 23.1.2020 vireille paneman hakemuksen johdosta aluehallintovirasto on 19.2.2020 antamallaan päätöksellä muuttanut lupamääräystä 12 muun ohella siten, että kattilaa K3 koskevassa lupamääräyksen viimeisessä kappaleessa ei ole virkettä, jonka mukaan vara- ja huippukuormakattilana olevan raskasöljykattilan (Vapor/K3) käyntiaika saa olla enintään 500 h/a viiden vuoden liukuvana keskiarvona. Mainitun kappaleen viimeiseksi virkkeeksi on lisätty: ”Päästöraja-arvoja on noudatettava, mikäli energiantuotantoyksikön käyttötunnit ylittävät 500 h/a kolmen vuoden liukuvana keskiarvona.”

Edellä mainittuun nähden valituksenalaisen päätöksen lupamääräystä 12 on muutettu vastaamaan yhtiön valituksessa esitettyä jo ennen kuin hallinto-oikeus on käsitellyt valitusta. Tähän nähden *Koskipower Oy* ei ole lupamääräykseen 12 kohdistuvalta osin hakemansa oikeussuojan tarpeessa, jonka vuoksi lausuminen valituksesta raukeaa tuolta osin.

2. Muut vaatimukset

Sovellettuja oikeusohjeita

Ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan tarkoitetaan mainitussa laissa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavalla toiminnalla laitoksen perustamista tai käyttämistä sekä siihen teknisesti ja toiminnallisesti kiinteästi liittyvää toimintaa taikka alueen käyttämistä tai toiminnan järjestämistä siten, että siitä saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista.

Ympäristönsuojelulain 7 §:n 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on järjestettävä toimintansa niin, että ympäristön pilaantuminen voidaan ehkäistä ennakolta. Jos pilaantumista ei voida kokonaan ehkäistä, se on rajoitettava mahdollisimman vähäiseksi. Toiminnanharjoittajan on rajoitettava toimintansa päästöt ympäristöön ja viemäriverkostoon mahdollisimman vähäisiksi.

Ympäristönsuojelulain 17 §:n 1 momentin mukaan ainetta, energiaa tai pieneliöitä ei saa panna, päästää tai johtaa sellaiseen paikkaan tai käsitellä siten, että: 1) tärkeällä tai muulla vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella pohjaveden laadun muutos voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle taikka pohjaveden laatu voi muutoin olennaisesti huonontua; 2) toisen kiinteistöllä olevan pohjaveden laadun muutos voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle taikka tehdä pohjaveden kelpaamattomaksi tarkoitukseen, johon sitä voitaisiin käyttää; tai 3) toimenpide vaikuttamalla pohjaveden laatuun muutoin saattaa loukata yleistä tai toisen yksityistä etua (*pohjaveden pilaamiskielto*).

Ympäristönsuojelulain 20 §:n mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavassa toiminnassa on periaatteena, että: 1) menetellään toiminnan laadun edellyttämällä huolellisuudella ja varovaisuudella ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi sekä otetaan huomioon toiminnan aiheuttaman pilaantumisen vaaran todennäköisyys, onnettomuusriski sekä mahdollisuudet onnettomuuksien estämiseen ja niiden vaikutusten rajoittamiseen (*varovaisuus- ja huolellisuusperiaate*); 2) noudatetaan ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoituksenmukaisia ja kustannustehokkaita eri toimien yhdistelmiä (*ympäristön kannalta parhaan käytännön periaate*).

Ympäristönsuojelulain 41 §:n mukaan, jos samalla toiminta-alueella sijaitsevalla usealla luvanvaraisella toiminnalla on sellainen tekninen ja toiminnallinen yhteys, että niiden ympäristövaikutuksia tai jätehuoltoa on tarpeen tarkastella yhdessä, toimintoihin on haettava lupaa samanaikaisesti eri lupahakemuksilla tai yhteisesti yhdellä lupahakemuksella. Lupaa voidaan kuitenkin hakea erikseen, jos hakemuksen johdosta ei ole tarpeen muuttaa muita toimintoja koskevaa voimassa olevaa lupaa.

Ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset: 1) päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista; 2) maaperän ja pohjavesien pilaantumisen ehkäisemisestä; 3) jätteistä sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä; 4) toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa; 5) toiminnan lopettamisen jälkeisestä alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä sekä muista toiminnan lopettamisen jälkeisistä toi-

mista; 6) muista toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Pykälän 3 momentin mukaan lupamääräyksiä annettaessa on otettava huomioon toiminnan luonne, sen alueen ominaisuudet, jolla toiminnan vaikutus ilmenee, toiminnan vaikutus ympäristöön kokonaisuutena, ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen toimien merkitys ympäristön kokonaisuuden kannalta sekä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa nämä toimet. Päästöraja-arvoa sekä päästöjen ehkäisemistä ja rajoittamista koskevien lupamääräysten tulee perustua parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan. Lupamääräyksissä ei kuitenkaan saa velvoittaa käyttämään vain tiettyä tekniikkaa. Lisäksi on tarpeen mukaan otettava huomioon energian ja materiaalien käytön tehokkuus sekä varautuminen onnettomuuksien ehkäisemiseen ja niiden seurausten rajoittamiseen.

*Keskisuurten energiantuotantoyksiköiden ja -laitosten ympäristönsuojeluvuati-
muksista annetun valtioneuvoston asetuksen (1065/2017, PIPO-asetus) 11 §:n
3 momentin mukaan polttoaineiden ulkovarastokenttien on oltava tiivis pohjai-
sia ja niiden hulevesijärjestelmä on varustettava kiintoaineen erotuksella.*

Asiassa saatu selvitys ja oikeudellinen arviointi

Hakemuksen mukaan Koskipower Oy:n kiinteän polttoaineen kattiloissa hyödynnetään Koskisen Oy:n toiminnassa syntyviä puutähdejakeita. Polttoon menevät jakeet murskataan polttoaineeksi murskauskentällä siirrettävällä murskainlaitteistolla ulkopuolisen yrittäjän toimesta. Murskauskentän hulevedet johdetaan erilliseen avokaivoon ja sieltä Hähkjärven rannassa olevien laskeutusaltaiden kautta Koskisen Oy:n tukkien kastelun suljettuun vesikiertoon. Murskauskentällä tapahtuvasta toiminnasta, mukaan lukien hulevesien hallinnasta, vastaa Koskisen Oy.

Kiinteän polttoaineen kattiloiden polttoaineina käytetään seuraavia puuperäisiä jakeita: koivunkuori, märkä viiluhake, kuiva viiluhake, fenolipitoinen reuna-
hake, fenolipitoinen murske, kurson puru, kuusenkuori, männynkuori, tasaa-
mohake, pöllinpäähake, koivuviiluhake, metsähake (osto), lumppihake (osto),
muu hiontapöly, suoraan polttoon menevä polttoaine (kuori, tikut, puru) ja
kenttäkuori. Liima- ja pinnoitepitoisen puutähteen keskimääräinen osuus pol-
tettavista jakeista on noin 40 %. Enimmillään liima- ja pinnoitepitoisen puujät-
teen osuus poltossa on 44 %. Puutähde sisältää fenoliliimaa ja lähinnä fenoli-
filmipinnoitetta noin 8 p-% puumäärästä.

Tehdastien tehdasalue sijaitsee keskeisiltä osiltaan vedenhankintaa varten tärkeällä Järvelän I-luokan pohjavesialueella (0431601 A). Pohjavesialueen pinta-ala on 6,12 km², josta pohjaveden muodostumisalaa on 3,64 km². Pohjavesitarkkailussa otetuissa näytteissä on havaittu muun muassa kloorifenolia, vinyylidikloridia, 1,2-dikloorietaania ja bentseeniä. Pohjaveden tarkkailusta vastaa Koskisen Oy.

Asiassa saadun selvityksen mukaan yhtiön toiminnassa käytettävät polttoaineet murskataan ja varastoidaan ulkokentällä, ja toiminta sijaitsee vedenhankintaa varten tärkeällä pohjavesialueella. Murskattu käytöstä poistettu puu saattaa sisältää pohjavedelle haitallisia aineita. Murskatusta puusta voi päätyä huleve-

sien mukana maaperään ja pohjaveteen myös orgaanista kuormitusta aiheuttavaa hienoaainesta ja kuorta. Ympäristönsuojelulain 17 §:n 1 momentin mukainen pohjaveden pilaamiskiello sisältää vaaran aiheuttamisen kiellon, eikä pilaantumisen tarvitse olla konkreettista ollakseen pilaamiskiellon vastaista. Yhtiön toiminnalla on aluehallintoviraston päätöksessään todetusti ympäristönsuojelulain 41 §:ssä tarkoitettu tekninen ja toiminnallinen yhteys Koskisen Oy:n toiminnan kanssa eikä myöskään samalla laitosalueella tapahtuvaa kiinteiden polttoaineiden käsittelyä ja varastointia voida erottaa yhtiön toiminnasta. Tähän nähden sekä PIPO-asetuksen 11 §:n 3 momentti huomioon ottaen yhtiön kiinteiden polttoaineiden ulkona tapahtuvasta varastoinnista ja hulevesien käsittelystä on ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 ja 3 momenttien nojalla tulleet määrät valituksenalaisen päätöksen lupamääräyksissä 15 ja 20 esitetyllä tavalla. Kun otetaan huomioon toimintojen tekninen ja toiminnallinen yhteys, yhtiö voi toteuttaa lupamääräyksissä edellytetyt toimet yksin tai yhteistyössä Koskisen Oy:n kanssa, kuten aluehallintovirasto on päätöksensä perusteluissa todennut.

Edellä mainituilla perusteilla aluehallintoviraston päätöksen lupamääräysten 15 ja 20 muuttamiseen ei ole syytä, vaan yhtiön valitus on tältä osin hylättävä.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Kärkölän kunnanhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen saa hakea muutosta.

Muutoksenhaku

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin mukaan tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n perusteella valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli viimeistään **23.12.2021**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Kirsi Stark ja Arto Hietaniemi sekä tekniikan alan hallinto-oikeustuomari Jenni Korpeinen. Asian on esitellyt Jenni Korpeinen.

Kirsi Stark

Arto Hietaniemi

Jenni Korpeinen

Toimituskirjan antaja:

Anu Sara
lainkäyttösihteeri

Jakelu

Päätös ja maksu

Koskipower Oy
oikeudenkäyntimaksu 260 euroa
*(Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen
oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä.)*

Jäljennös maksutta

Kärkölen kunnan vesihuoltolaitos / Kärkölen Vesi

Kärkölen kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Kärkölen kunnan terveydensuojeluviranomainen/
Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä / Ympäristöterveyskeskus /
Hollolan toimipiste

Kärkölen kunnanhallitus

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus/
Ympäristö ja luonnonvarat, sähköisesti

Etelä-Suomen aluehallintovirasto, sähköisesti
Ympäristölupavastuualue

Suomen ympäristökeskus, sähköisesti

ARS

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaan-
nista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Paasivuorenkatu 3, 00530 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:

<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>